

N.F.S. Grundtvig "Phenix-Fuglen [artikel]"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.12, april 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1840 (SJ: 679a)

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer og tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Henrik Yde

Indledning er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Jon Tafdrup og Henrik Yde

Tilsyn ved punktkommentarer dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen og ph.d. Robert E. Bjork

Tilsyn ved indledning ph.d. Robert E. Bjork og dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[A:2597]

Phenix-Fuglen,

et Angel-Sachsisk Kvad, førstegang udgivet, med Indledning, Fordanskning og Efterklang, af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Kjøbenhavn 1840.

Dette lille Skrift har to Sider at betragtes fra, den Ene, som et Leiligheds-Skrift, hvori den gamle, deilige Mythe om Fuglen *Phenix*, der aldrig brændes saa tit, at han jo forklaret opstaaer af sin Aske, er poetisk anvendt paa *Danskhed* og *Modersmaal*, som spaaes et herligt *Gyldenaar* i Nyaarstiden; men den Anden som første *Udgave* af et *Angel-Sachsisk* Digt, der minder om en hardtad ganske ubekendt Literatur, som dog for Historien i det Hele og for Nordens i Særdeleshed er af overordenlig Vigtighed. Kun fra *denne*

Side skal det betragtes her, deels fordi det mest beroer paa "Smag og Behag" hvad man i poetiske Anvendelser skal finde træffende eller mislykket, og dobbelt fordi man umuelig kan være upartisk i sin egen Sag, medens derimod *Udgiveren* af et *Angel-Sachsisk* Digt bør kunne give bedre Beskeed om den hardtad forglemte Literatur, hvortil det hører, end lettelig nogen Anden i Nærheden.

Vel finder man nu i Fortalen saavel Oplysning om, hvor jeg har fundet Digtet, nemlig i en gammel Samling af Angelsachsiske Vers fra det *ellefte* Aarhundrede, kaldet *Exeter-Bogen*, som ogsaa Vink om, hvad der i den sidste Tid, baade i England og her, er gjort for Levningerne af den mærkelige Literatur; men deels turde det falde de fleste Læsere utydeligt, og deels forudsætter det en verdenshistorisk Vigtighed hos *Angel-Sachserne*, som er langtfra enten her eller i *England* selv at være almindelig erkendt. Herpaa maa jeg da først og fremmest henvende Læserens Opmærksomhed, og tør saameget mere haabe, den vil skiænkes, som det er bekiendt, at af de tre store *Nordiske* Udvandringer i Middelalderen, der, tilligemed *Christendommen*, gav Verden en ny Skikkelse, maa den *Gothiske* især henføres til *Sverrig*, og den *Normanniske* til *Norge*, men den *Angel-Sachsiske* til *Danmark*, saa det maa falde os naturligt at tage Deel i vore navnkundige Frænders Skæbne og Bedrift, om end ikke siden, især under *Svenn Tveskiæg* og *Knud den Store*, Vexel-Virkningen mellem det *Danske* og det *Angelsachsiske* Rige hørde til Hoved-Begivenhederne i Verdens-Historien. Saavel dette, som det aandelige *Storværk*, der giver *Angel*^[A:2598]*sachserne* retmæssigt Krav paa hele den dannede Verdens, men især paa *Tydslands* og *Nordens* levende Beundring og Taknemmelighed, burde vistnok ikke fattedes i Fortalen til *Phenix-Kvadet*; men da jeg med Flid har stræbt at sætte denne Sag i sit rette Lys i min Haandbog for "*Middelalderens Historie*", er det gaaet mig, som det sædvanlig gaaer Forfattere, der nødig vil ud af den Drøm, at deres Bøger ere, saa at sige, i alle Læseres Hænder, saa Skrøbeligheden maa findes tilgivelig, naar jeg stræber at oprette Forsømmelsen.

Altsaa, at der findes en *Engelsk*, *Tydske* og *Nordisk* Literatur, og i det Hele en *Protestantisk Christenhed*, med al den særegne Dannelse og Aands-Udvikling, deri indbefattes, det skyldes ene og alene *Christendommen* og *Angel-Sachserne*, og dette maa i vore og i hele den dannede Verdens Øine unegtelig gjøre *Angel-Sachserne* til det mærkværdigste og daadfuldeste af alle de Folk, der efter *Ebræer*, *Græker* og *Romere* fremtraadte paa den store Skue-Plads. Men at dette nu ikke er en løselig henkastet Paastand, men en urokkelig Historisk *Kiendsgierning*, det veed i Grunden alle de, der kiende det mindste til Middelalderens Historie, naar de blot blive opmærksomme derpaa, hvad kun den Aandløshed og Livløshed, hvormed man saa længe har betragtet og behandlet Menneske-

Historien, urimelig forsinkede. Hvem veed saaledes ikke nok, naar man finder det værdt at huske sig om, at den saakaldte "*Tydslands Apostel*" i det Ottende Aarhundrede, *Bonifacius*, hedd egenlig *Winfriid* og kom fra *England*, og at den Keiser *Karl den Store*, som skal have lært Tydskerne at *skrive*, lærde det selv først af *Engellænderen Alcuin* (*Ælkin*), og at *Hakon Adelsteen*, som begyndte at christne *Norge*, kaldtes saa, fordi han var opfostret hos Kong *Adelstan* i *England*; saa hvad der fattes, er kun, at *Skolemesterne* skulde have over deres *Fingre*, fordi de ikke gjorde os opmærksomme paa, hvordan det hængde sammen og hvad det havde at betyde. Man kan nok sige, de var undskyldte, fordi de vidste det ikke selv, men derfor skulde de netop have dobbelt Smæk; thi indbildte de os ikke, at de var trængte ind i *Classikernes Aand*, og vilde for gode Ord og Betaling hielpe os til det Samme, naar vi blot først taalmodig vilde giennempløie den *Latinske Grammatik* baade paa *Langs* og paa *Tværs*, og hvad kiendte de dog til *Classikernes Aand*, naar de ikke engang ved at læse *Herodot* og *Polyb* kunde opdage, at det ikke er *Aarstallene* og *Examens-Charaktererne* til Fortidens *Sti*^{A:2599}mænd, men *Begivenhederne* og *Sammenhængen*, den *Classiske Aand* sætter Priis paa i *Historien*!

Her er nemlig slet ikke Spørgsmaalet enten om hemmelige *Efterretninger*, som vi først nu skulde have faaet, eller om en *Forvirring* i vor *Hjæmmel*, der hørde lang og møisommelig *Drøftning* (*Kritik*) til at afhielpe, eller om indviklede *Forhold*, det holdt haardt at oprede, eller dybe *Dunkelheder*, kun et *Falke-Blik* kunde giennemskue, nei det gialdt kun om lidt *Opmærksomhed* paa en *Række* af store *Kiendsgjerninger*, som vare alle *Boglærde* vitterlige, som *Ingen* af dem drog i *Tvivl*, og som var saa *mageløse* i deres *Tid*, at hvor de mødte nogen *Opmærksomhed*, maatte de fængsle den, og laae hinanden saa nær, at hvem der blot kunde "stave og lægge sammen" maatte ogsaa kunne finde deres klare *Sammenhæng*.

Det staaer jo saaledes at læse paa *Prænt* i alle vore *Lærebøger*, at baade *Gother* og *Franker*, *Longobarder* og *Normanner*, og selv *Vandaler*, lod sig døbe enten alt paa *Grændserne* af *Romer-Riget*, eller dog saasart de nedsatte sig derindenfor; men at det ved en sær *Undtagelse* var anderledes med *Angel-Sachserne*, der fra *Midten* af det *Femte* Aarhundrede nedsatte sig i *Britannien*, hvor *Christendommen* alt var gammel, men holdt endnu ved *Slutningen* af det *Siette* Aarhundrede fast ved deres *Hedenskab*. Allerede denne *Kiendsgjerning* krævede unegtelig *Opmærksomhed*, og hvor maatte den ikke forbause, saasart den sammenknyttedes med den ligesaa uformodentlige *Kiendsgjerning*, at disse *Angel-Sachser* dog fra det *Ottende* Aarhundrede af var *Christendommens* ivrigste og heldigste *Udbredere*, baade i *Tydskland* og *Norden*! Hvem skulde ikke heraf

slutte, at der maa have været ei mindre men langt mere Aand i disse Angel-Sachser, og at der i det *Syvende* Aarhundrede maa være foregaaet høist mærkværdige Ting hos dem, og dog behøvede man ei at giætte sig til Nogen af Delene, thi det var jo Alle vitterligt, at i Begyndelsen af det *Syvende* Aarhundrede, just da *Mahomed* i Arabien beredte Christenheden sin store Middelalders-Kamp, da lod *Angel-Sachserne* sig christne af *Gregor* den Stores evangeliske Sendebud, og havde alt paa Overgangen til det *Ottende* Aarhundrede i *Beda* den *Ærværdige* en ny *Kirkefader*, som spaaede om en ny *Moderkirke* paa Øen. Dog, ikke dette alene var Alle vitterligt, men de Lærde vidste jo godt, at denne Angel-Sachsiske Kirkefader ogsaa gjorde det Mesterstykke at fortsætte Oldtidens *Kirkehistorie*, saa man hos ham paa *Latin* kunde faae klar Beskeed om *Christendommens* Indførelse hos Angel-Sachserne, som *Sværdet* ikke havde det Mindste, Aanden og Ordet følgelig des meer med at gjøre, og til denne Underretning føiedes jo altid, at denne *Beda* oversatte Johannes Evangelium paa sit *Modersmaal*, og at hans Kirkehistorie allerede i det *Niende* Aarhundrede oversattes paa *Angel-Sachsisk* af Kong *Alfred*.

Vore *Skolemestere* vidste følgelig Alt hvad der udkræves til den Opdagelse, at *Angel-Sachserne* udgiorde det store *Mellem-Ledd* eller *Læggen*, der baade i *Kirkens* og *Culturens* og selv i *Latinens* Historie forbinder det *Nordlige* Europas *Nyaarstid* med *Oldtiden*, saa det var dem, der efter det *Syvende* Aarhundrede fortsatte baade *Missionerne* og *Kirkehistorien*, dem der skabde det *første* ny *Skrift-Sprog* i *Norden*, og lagde derved Grunden til al den Aands-Udvikling paa *Modersmaalet*, uden hvilken *Reformationen* og alt hvad der er Eiendommeligt i den *Engelske*, *Tydske* og *Nordiske* Literatur vilde været umueligt. Det er altsaa enten de Lærdes Stærblindhed for alt aandeligt Storværk eller **A:2600** deres gruelige Forgabelse i det *tyranniske* Rom med sine *Mæcener*, at tilskrive, naar de enten ansaae *Reformationen* med al *Engelsk*, *Tydske* og *Nordisk* Skrift for Smaating mod de "*Latinske Classikere*," eller udledte dem af disse Classikere, istedenfor af *Christendommen* og *Folkenes Aand* med tilsvarende *Modersmaal*, og kun saaledes lader det sig forklare, at man oversaae det *Angel-Sachsiske Storværk* og følge ei mindste Drift til at kiende den *første* Nyeuropæiske Literatur, som var Moder til den *Engelske* og Foster-Moder baade til den *Tydske* og *Islandske*.

Naar man nemlig veed, at *Christendommen*, hvad den saa ellers er, dog unegtelig er Kilden til al den nyere Udvikling og Oplysning i det *Nordlige* Europa, og veed at *Reformationen* i det *Sextende* Aarhundrede er hverken meer eller mindre end en levende Protest mod *Rom* og *Latinen*, paa den oprindelige *Christendoms*, *Folke-Aandens* og *Modersmaalets* Vegne, da blive jo aabenbar Angel-Sachserne, baade som det *Nordlige* Europas *Kirkefædre* og

som dets folkelige *Skolemestere*, et Hoved-Folk, der ligger os meget nærmere end *Ebræer*, *Grækere* og *Romere*, og hvis Historie, Sprog og Skrift burde være det Første, vi, tilligemed vort Eget, burde kiende, før vi med Held kunde lægge an paa aandelig at indtage hele Verden.

Dog, trods alt Dette, maa det endnu betragtes som en overraskende Nyhed, at der har været en *Angel-Sachsisk Literatur*, der alt oprandt i det *Syvende* Aarhundrede med *Kædmon* og *Beda*, stod i det *Niende* Aarhundrede under Kong *Alfred* i sit høieste Blomster, og undertryktes først seent i det *Ellevte* af *Normannerne*, men havde dog først tient *Tydskerne* til Exempel, og tiende i sin Dødstime *Islænderne* til det Samme, som selv berette, at det var efter *Angel-Sachsernes* Exempel *Are Frode* i det *Tolvte* Aarhundrede dristede sig til at skrive paa sit *Modersmaal*. At nu vore *Skolemestere*, langtfra at lægge Mærke enten til denne Sammenhæng, eller til *Islændernes* store Poetiske Laan fra *Angel-Sachserne*, har, saa vidt mueligt, overseet og forsømt den *Islandske Literatur*, der blomstrede i det *Trettende* Aarhundrede og tabde sig først i den sorte Død, med den samme døddøiede Classiskhed, som de oversaae og forsømde den *Angel-Sachsiske*, det anmærkes imidlertid her kun for en Ordens Skyld, da denne Brøde hos de Boglærde i vort Norden er for uhyre stor og sørgelig til at behandles som en Biting.

Kan det imidlertid trøste os, at *Engellænderne* har været fuldt saa blinde for *Værdien* af den *Angel-Sachsiske* som vi for den *Islandske Literatur* fra Middelalderen, da skiænker Historien os ganske rigtig denne Trøst, og endnu lidt mere, da den giver os det Vidnesbyrd ikke blot i den seneste Tid at have gjort endeel for den *Islandske Literatur*, men ogsaa at have gjort *England* opmærksom paa sin bundløse Gield til den *Angel-Sachsiske*.

Naar man har Øie for de *Engelske* Stovværker, og deriblandt det Mageløse, at trods *Normannernes* Jettestyrke og planmæssige Underkuelse af alt det *Folkelige* hos *Angel-Sachserne*, saa dukker dog alt i det *Trettende* Aarhundrede en *Ny-Engelsk Literatur* op af det konstige Barbari, hvori *Normannerne* hovedkulds havde styrtet Europas mest dannede Folk; naar man seer det, og betænker, at denne *Ny-Engelske Literatur* alt i det *Fiortende* Aarhundrede brammer med Digteren *Chaucer* og den *Oxfordske* Professor *Viklef*, og overstraaler Nyaarstiden under Dronning *Elisabeth* i det *Sextende*; da har man vist nok ondt ved at forklare sig den unaturlige LigeGYldighed, en saa aandfuld Datter har viist mod sin mageløs herlige Moder; men den er desuagtet uneg|A:2601telig, og maa tilskrives deels *Universiteternes Besættelse* af Roms urene Aand, og deels det *Vælske* og *Normanniske* Blod, der maa have rundet i de fleste Lærdes Aarer. Kun af det Sidste kan man nemlig forklare sig den Forblindelse hos *Engelske* Historie-Skrivere indtil

for ganske nylig, at *Angel-Sachserne* skulde været *Barbarer*, der først af *Normannerne* efterhaanden blev slebet lidt; thi selv naar man ansaae "Græsk og Latin" for Dannelsens Alpha og Omega, er det dog klart, at Ingen af Delene var *Angel-Sachserne* ubekendt, men at *Græsken* saa aldeles uddøde paa Øen under *Normannerne*, at den i det *Femtende* Aarhundrede saa at sige med væbnet Haand maatte indføres paany. Med denne Forklaring rimer sig da ogsaa, at midt under den blandt de *Engelske* Lærde almindelige Ringeagt for Folkets Grundprog og de Angelsachsiske Skrifter, fattedes der dog næsten aldrig Enkelte, der ivrig syslede med begge Dele, skjøndt den *Romerske Ferle*, hvorunder de var optugtede, og Ubekendtskabet med *Tydske* og *Islandske* berøvede deres Flid næsten al Frugt. Saaledes finder man under *Henrik den Ottende* Oldgranskeren *Leland*, der bereiste hele Riget for at optegne alle de mærkelige Oldskrifter, der fandtes i *Kloster-* og *Stifts-Bibliothekerne*, og i Begyndelsen af det *Syttende* Aarhundrede tilveiebragde Sir John Bruce *Cotton* med stor Flid og Bekostning en betydelig Samling af *Angel-Sachsiske Haandskrifter*, der siden, under Navn af de "*Cottonske*" er indlemmede i det "*Brittiske Museum*," og udgiøre endnu Broderparten af hvad man kiender Noget til. Mærkeligt ellers, at paa samme Tid, som den *Arne-Magnæanske* Samling af *Islandske Haandskrifter* leed et uerstatteligt Tab ved Ildebrand, den *Cottonske* Samling af *Angel-Sachsiske* fristede samme Skæbne (1731) saa det lod, som *Roms* Uvætte fremdeles med *Skiærsilden* vilde forebygge den *Nordiske* Opstandelse.

Den anden betydelige Samling af *Angel-Sachsiske Haandskrifter*, som er indlemmet i det "*Bodleianske Bibliothek*" i *Oxford*, skyldes Hollænderen *Franciscus Junius* og hans Velynder, Jarlen af *Arundel*, ogsaa i det *Syttende* Aarhundrede, og *Junius* var tillige den første Udgiver af et *Angel-Sachsisk* Digt, nemlig *Kædmons* Bibelske Paraphras, men da den vrimler af Trykfeil, mangler alle Oplysninger og er ei engang afdeelt i Vers, er den mærkeligst som det yderligste Beviis paa Sletheden af alt det *Angel-Sachsiske Tryk*, der er ældre end *nærværende* Aarhundrede. At opregne disse daarlige Vare vilde være til ingen Nytte, saa kun for at pege paa, *hvad* der findes, vil jeg anmærke, at de *fire Evangelier* paa *Angel-Sachsisk* er udgivet tilligemed de *Gothiske* (1666), de *Angel-Sachsiske Love* taaleligst af *Wilkin* (1721), *Sachse-Krøniken* paa *Modersmaalet*, fra Indvandringen til Kong *Steffens* Dage, af *Gibson* (1692), og den saakaldte *Alfreds-Oversættelse* af *Bedas* Kirkehistorie af *Smith* (1722). Til Ordbøger fik man en tynd Foliant af *Somner* i det *Syttende* og to tykke men dog saare magre af *Lye* i det *Attende* Aarhundrede, og paa Grændserne af Begge fik man hele tre *Folianter*, berømte mellem Bogormene under Navn af "*Hickesii Thesaurus*", men kun for saavidt brugelige, som Een af dem er

Wanleys Katalog over alle de *Angel-Sachsiske* Haandskrifter, man havde før Ildebranden 1731.

Saaledes havde man da ved dette Aarhundredes Begyndelse vel endeel gamle Skroller, der enten skulde være Udgaver af *Angel-Sachsiske* Bøger eller Oversættelse og Forklaring af dem *paa Latin*, men deels vare de ikke nær saa brugelige som Haandskrifterne selv, og deels fattedes man endnu alt Begreb om den *Historiske*, for ei at tale om den **A:2602***Poetiske* Skat, som deri laae begravet, og *Sharron Turner*, som i Begyndelsen af det *Nittende* Aarhundrede opkastede sig til *Angel-Sachsernes* Historie-Skriver, var fri nok for at røbe hvad han selv ikke vidste.

Islænderen *Grim Thorkelin* gav da aabenbar, skiøndt uden selv at ahne det, Stødet til en ny Betragtning og Anvendelse af de *Angel-Sachsiske* Levninger, da han, længe manet af Geheimeraad *Büllov* paa Sanderumgaard, endelig 1815 udgav det *Angel-Sachsiske Helte-Digt*, som jeg (1820) har fordansket under Navn af "*Bjovulfs Drape*" og som først nødte den lærde Verden til at troe, at det Folk, der christnede *Tydskland* og *Norden* og brød Isen for deres egen og alle Frænde-Folkenes Literatur, virkelig ogsaa havde en stor og eiendommelig Aand, der gjorde dem til et *Hoved-Folk* i *Verdens-Historien*.

Thorkelin kaldte dette Nordiske Oldkvad et Digt om *Danske* Bedrifter (De *Gestis Danorum*) hvad kun daarlig lader sig forsvare, men Saameget saae man strax, at det her ligesaalidt kom an paa Navnet som paa en Rangstrid om hvorvidt *Bjovulfs-Kvadet* kunde med Rette kaldes et Epos, da Hovedsagen var, at man her fandt et *Angel-Sachsisk Helte-Digt*, ligesaa naturligt og eiendommeligt som de *Homeriske*, og langt livligere og tilgængeligere for *Engelskmænd*, *Tydskere* og *Nordboer*, hvis gamle Forfædre det skildrer i deres skønneste ved Christendommen formildede Kæmpe-Skikkelse, uden at dog enten Dogmatiken eller Munkevæsenet derpaa har havt mindste Indflydelse. Nordens *Myther* ere glemte, og af det Æventyrlige finde vi kun Middelalderens Deel, "Trolden og Dragen", men Livs-Anskuelsen, der ene dreier sig om "ædel Daad og herligt Eftermæle", er reen Nordisk, altsaa *hedensk*, naar vi derved ikke forstaae afgudisk men blot *naturlig*, og Grund-Tonen er derfor ganske den samme, som i de *Eddiske* Digte, hvis *Angel-Sachsiske* Oprindelse herved hæves over al Tvivl. At nu Halvdelen af dette Helte-Digt spiller i *Danmark* og det med øiensynlig Forkiærlighed, og fremstiller den berømte "*Hengest*" som en *Friser*-Høvding under Kongen i *Danmark*, er vist nok en Bisag, men det forøger dog ikke blot vor Deeltagelse, det vidner tillige om den ældgamle Sammenhæng mellem Danske og Angel-Sachser, og røber til hvad Tid Digtets mange Historiske Oldsagn høre, nemlig til det *Femte* og *Siette* eller den *Angel-Sachsiske* Udvandrings Aarhundreder.

Vel har nu den *Thorkelinske* Udgave af Digtet med Rette det

Ord paa sig at være næsten ligesaa mageløs slet, som den saakaldte Oversættelse paa Latin, han tilføiede, og hvori næsten Halvdelen af *Personerne* er reent tilintetgjorte; men de to Afskrifter, han havde medbragt fra sin Engelske Reise (1786-91), vare saa gode, at jeg *efter dem* saae mig i Stand til at fordanske Kvadet, og rette næsten alle Udgavens betydelige Feil. Da nu baade den berømte Jakob *Grimm* i *Tydskland* udbredte Digtets Priis, og vor store Sprogmeister, Professor *Rask*, udgav sin Angel-Sachsiske Grammatik (1817), den første Bog, der fortjener dette Navn, saa maatte dette Nyt naturligviis baade spørges til *England* og gjøre Opsigt hos de Faa, der endnu tænkte paa Angel-Sachserne, men disse var saa faa og magtesløse, at selv *Conybears* Udsigt over den Angel-Sachsiske Poesi¹, skøndt den Første i sit Slags (1826), ei engang kunde avle en *Engelsk* Udgave af "Helte-Digtet."

Under disse Omstændigheder var det Kong *Frederik den Siette* sendte mig til *England* (1829-31) for at tage Afskrift **A:2603** af hvad jeg fandt mærkeligst, og bidrage hvad jeg kunde til det forsømte Studiums Oplivelse, og hvordan jeg dermed bar mig ad, har jeg sagt i Fortalen til *Phenix-Digtet*, og vil ei her gientage, men kun anmærke, at det var *Helte-Digtet*, *Kædmons* Bibelhistoriske Paraphras, *Exeter-Bogen*, Lajamons store *Riim-Krønike* paa Halv-Sachsisk, og, for *Kirke-Historiens* Skyld, endeel Angel-Sachsiske *Prædikener*, jeg tilbød mig at udgive. Heraf har nemlig Engellænderne selv siden den Tid udgivet *Kædmon* (1832), *Bjovulf* (1835), og den store *Riim-Krønike*, som længe har været under Trykken, ventelig i Aar; *Exeter-Bogen* skal, efter udtrykkelig Anmeldelse, følge, og *Prædikenerne*, som Engellænderne er stærke i saavelsom Angel-Sachserne, udeblive da sikkert ikke, saa jeg kan snart have den Fornøielse at see det Altsammen gjort med Andres Fingre, hvad jeg langt heller vilde betragte end trælle for. Naar *Engellænderne* nu tillige skienke os taalelige Udgaver af *Lovene*, *Sachse-Krøniken* o. s. v., som der alt længe arbeidedes paa, da vil vi nogenlunde kunne overskue baade hvad Angel-Sachserne og deres Literatur har været; men dog vil man i *Tydskland* og her trænge til *Godtkiøbs-Udgaver*, som ei er at vente fra *England*, og man trænger endnu, desværre, baade hist og her til det *Historiske Overblik*, som først lærer os at skatte Mindesmærkerne, og til den *levende Deeltagelse*, hvoraf baade Nyttens og Fornøielsen udspringer. Da nu imidlertid det Første kun meget ufuldkommen og den Sidste slet ikke lader sig meddele ved Pennen, vil jeg blot tilføie et Par Ord om *Phenix-Kvadet* selv.

At dette Kvad er taget af den hidtil utrykte *Exeter-Bog*, melder Fortalen, men om Forholdet mellem det og de *Lactants* tilskrevne Latinske Vers, som er trykt nedenunder, findes Intet, og herom vil jeg da melde, at det Latinske Digt i mine Øine er ligesaa fattigt, som det Angel-Sachsiske er rigt, saa det er ingenlunde for sin Dyds

Skyld, jeg i Forbigaaende har meddeelt det, men netop for at det aldeles skulde falde igiennem ved Siden ad det Angel-Sachsiske, som aabenbar er skrevet med det for Øie, men af en Aand, som *Rom* aldrig kiendte paa Andet end paa de *Gothiske* Dommedags-Slag, der knuste det. Finder man derfor ikke heller noget Synderligt i min Fordanskning, da kan man frit give *mig* Skylden, men finder man den *høipoetisk*, da skal jeg frabede mig Beskyldningen for at have *forskiønnet* hvad jeg stræbde at efterligne; thi at alle de, der hidtil lagde an paa at forskiønne gamle Digte, *fordærvede* dem, er alle Kyndige vitterligt, saa hvis jeg hverken har fordærvet "*Bjovulf*" eller "*Phenix*", er det dermed beviist, at jeg, saavidt jeg var det mægtig, giengav hvad jeg fandt, men giengav det kun saa frit paa *mit* Modersmaal, som *Poesi* maa giengives, naar den ei skal forsvinde mellem vore Hænder. Gid derfor kun ogsaa dette smukke, livlige Kvad af *Nordens Aand*, ved Siden ad det steendøde *Latinske* Mosaik, maa bidrage til at vise, hvor langt bedre de Angel-Sachser, der levende forbandt os med Oldtidens Storhed, fortiene vor videnskabelige Opmærksomhed og Beundring, end *Romerne*, der i dyre Domme kun solgte Nordens Folk Oldtidens Bærme, og hvis tyranniske Verdens-Rige aabenbar maatte knuses, før den *Frihed* og Aands-Udvikling, hvorved vi nu kan fryde os, var mulig. Ja, gid *Nordens* gamle Skrift-Sprog, *Angel-Sachsisk* og *Islandsk*, med de Classiske Værker paa dem, der, baade i Poetisk og Historisk og al *menneskelig* Henseende, staae saa høit over *Rom* som *Dovre* over de *Pontinske* Moradser, dog snart hos vor studerende Ungdom maatte fortrænge den *Classiske Latin* med al sin kirkelige, borgerlige og videnskabelige Edder og Forgift! Soleklart er det jo dog ogsaa, at selv **A:2604** *Romerne* efterligne vi kun da som *Mænd*, naar vi fremfor Alt skatte og benytte vort *Eget*, og da tilegne os Saameget af de *Fremmedes*, som huer os og som vi kan magte, saa Det maa trælle for os og vi ei for Det, og ei mindre soleklart maa det da blive, at vi hidtil kun efterabede *Romerne*, som *ufornuftige Børn*, der gav alt deres Eget, skjøndt det var Stort, til Priis, for at gribe efter det tomme Skin af hvad der selv i sin Kraft ei for Nordens Kæmpfolk var værdt at eie. Hvorlænge ville vi dog endnu trælle for *Roms* Tyran og faae Skam til Takke! Er det ikke dog *Kiendsgierninger*, at vi efter i *ni* Menneske-Aldere at have offret vor studerende Ungdom paa den Kapitolske *Jupiters* Alter, skrive og tale *slettere* Latin, end da vi begyndte, og at vi derover have saa aldeles glemt os selv og vore Kæmpefædres Størværker, at vi maa opdage vort Eget og alt Nordisk som et aandeligt *Amerika*, og kan noget være enten større Tab eller mere taabeligt! Gialdt det virkelig om at skrive enten Classisk *Latin* eller *Græsk*, saa man deri frit kunde sige, hvad man selv tænkte og vilde, og alt Andet er jo Papegøie-Væsen, er man da ikke ved al den Skolegang blevet saa klog, at man veed, *hvordan* det ene lader sig gjøre! Har ikke vor

første store Sprogmeister, Professor *Rask*, lært os, at naar en *Nordbo* forstaaer Bygningen af sit eget Modersmaal, han da med Lethed kan giennemskue alle Sprogene af den Thrakiske Stamme, de Romanske saavel som de Slaviske, medens Den, der ikke engang forstaaer sit eget Modersmaal og kan bruge det med de Bedste, bliver med Nødvendighed en Stymper i alle Andre, hvoraf han umuelig kan bemægtige sig meer end han kan *oversætte!* Og hvad *Grammatiken* angaaer, hvormed man i Latin-Skolen saa abderitisk *begynder* Alt, veed man da ikke engang, at alle de Sprog, der har blomstret i Tale og Skrift, de blomstrede *før* de fik *Grammatiker* og *aldrig siden*, saa det er ikke Grammatikerne, der gjør Sprogmasterne, men Sprogmasterne, der skrive Grammatiker, naar de ikke have Andet at bestille, og veed sædvanlig ikke hvad Andet Sproget duer til end som et dødt Legeme at opløses i sine Elementer og plage de arme Drengene, der skal sige, hvad de ikke veed, hvordan det hængde sammen, da det var levende. Længe leve Nordens Aand og Modersmaalet! Perea Romulus Augustulus!

N. F. S. Grundtvig.